

30 decembrie 1947 - MAREA RUȘINE - 30 decembrie 1993

CÂND TELEVIZIUNEA NAȚIONALĂ MINTE / Rom, lib., Gian '94
SOTI încearcă să restabilească adevărul

Difuzarea, la 30 decembrie 1993, pe postul național de televiziune, a documentarului Studioului T.V. al Guvernului a generat, firesc, reacții deosebit de virulente. Televiziunea Independentă SOTI a lansat o inițiativă, vizând restabilirea adevărului istoric al perioadei

postbelice, invitând marți seara, în studio, sub "bagheta" moderatorului Valentin Hossu-Longin, o seamă de personalități ale vieții românești. Au participat istoricii Dan Berindei, Livia Dandara, Dinu C. Giurescu, Cristian Popișteanu, scriitorul Alexandru

Paleologu și juristul Mihai Ghiga. Dincolo de discuțiile antrenante, purtate în cel mai profesionist stil, participanții au dezavuat total maniera de prezentare a sus-amintitului documentar, incriminând realizatorii materialului.

Bogdan Badea

IE ROMANEASCĂ

8 pagini • 80 lei

La "masa rotundă" organizată de SOTI, în noaptea de 4 spre 5 ianuarie 1994, au participat istoricii Dan BERINDEI, Livia DANDARA, Dinu C. GIURESCU și Cristian POPIȘTEANU, scriitorul Alexandru PALEOLOGU și juristul Mihai GHIGA
(pag. 4-6)

... și a "mafioșilor" Puterii, care, de neputință și teamă, au organizat...
... reușit să-i scoată din... sărăcie chiar
... elarați republicani (vezi cazul lui

**Un "rău
necesar"
și
analogii
nefericite**

LIVIA DANDARA: Aș vrea să spun ceva. Eu am urmărit și masa rotundă; după aceea, am rămas stupefiată de acel documentar, prezentat de studioul Guvernului; cel puțin așa s-a titrat. La masa rotundă, colegii istorici au putut să vină cu noutăți, cu documente noi, care luminează într-un fel sau altul evenimentele de care am vorbit. Într-adevăr, la unii din ei a transpirat, ca să spunem

așa, opțiunea politică actuală, republicană sau monarhistă, iarăși este o chestiune pentru care are fiecare dreptul și argumentele necesare. Nu vreau totuși să trec cu vederea o expresie discutabilă a unui istoric de la masă, care mi-a rămas în memorie. Că răsturnarea monarhiei și instalarea republicii a fost, un "rău necesar". După care s-a terminat masa rotundă și telespectatorii nu au putut să afle de ce acest lucru a fost un "rău necesar". Ca istoric, nu mi-a plăcut că nu s-a continuat această argumentare. Să se fi explicat de ce a fost aceasta un "rău necesar". În al doilea rând, la masa rotundă, s-au făcut niște analogii între momente din istoria țării noastre, când s-au schimbat conducătorii de stat. Analogia făcută între plecarea lui Cuza și venirea lui Carol I, pare-mi-se, ați făcut-o dumneavoastră, domnule profesor.

D.B.: Da, eu.

L.D.: Și plecarea Regelui Mihai, în 1947, proclamarea republicii populare, mie mi s-a părut o analogie nefericită. Condițiile istorice, din toate punctele de vedere, nu că nu s-au asemănat, dar duc spre ideea, în primul caz, că România, vechiul Regat, a făcut un pas înainte, spre progres. A respectat, la urma urmelor, adunările Divanurilor ad-hoc, care vroiseră domni străini, ș.a.m.d. Mai mult decât atât, exceptând modul, într-adevăr neelegant, în care Cuza a fost silit să plece. Dar, asupra lui A.I. Cuza nu s-au proferat, nici atunci, nici ulterior, blamuri în ce privește rolul pe care l-a avut. Nu merg cu amănunte mai departe, căci nu este subiectul discuției de azi. În orice caz, eu nu sunt chiar specialistă pentru istoria modernă.

D.B.: Comparația a fost făcută în sensul că o abdicare este întotdeauna forțată. Foarte rar este abdicare voluntară.

L.D.: Dar contază ce urmează după... ei mie mi

abdicare este întotdeauna forțată. Foarte rar este

L.D.: Dar contează ce urmează după, și mie mi se pare că atunci, după A.I. Cuza, a venit prințul Carol, dorit de forțele politice din țară, dorit de popor, prin exprimarea din Adunările ad-hoc. Pe când, odată cu abdicarea Regelui Mihai a venit cu totul altceva, care nu a însemnat un pas înainte.

D.B.: Exact ce spuneți dumneavoastră, această deosebire calitativă am făcut-o într-o discuție care a avut loc în "Dilema", împreună cu Florin Constantiniu, Andrei Pippidi, Nicolae Tanașoca și Răzvan Theodorescu. Atunci am făcut această diferențiere calitativă.

L.D.: Domnule Dan Berindei, știu foarte bine că dumneavoastră sunteți un specialist reductabil de epocă. Din acest punct de vedere eu am făcut remarca. Totuși, și în legătură cu masa rotundă, având în vedere și alte ziceri, care au apărut la noi în ultimul timp, precum că A.I. Cuza a fost primul președinte de fapt al republicii. Vreau să vă spun că ceața aceasta care se aruncă pe trecutul istoric face pe oameni să nu mai înțeleagă, la un moment dat, în istorie ce reprezintă un pas înainte și spre progres și ce a însemnat un pas de regres. Ori, din punctul acesta de vedere, abdicarea lui Cuza și venirea regelui Carol I, eu nu pot s-o alătur și s-o compar cu abdicarea Regelui Mihai și proclamarea republicii. În ceea ce privește filmulețul acela, eu am dat o declarație imediată, chiar în noaptea aceea, la Radio Total. Că nu poate fi disputat, și nu merită să fie disputat din punct de vedere științific.

M.G.: Merită, tocmai din punct de vedere politic și trebuie demontată tendința lui politică perversă.

L.D.: Dar trebuie discutat din punct de vedere propagandistic, din punct de vedere al instituției. S-a spus aici că, poate cineva de la televiziune, a

vrut să completeze masa dumneavoastră rotundă. Cine anume a comandat acel filmuleț înainte?

D.B.: Problema este dacă a fost comandat, sau a fost adus.

L.D.: El a fost pregătit. Deci nu se poate spune că a venit ca o completare la masa rotundă.

V.H.L.: Dovadă că există și un Studio TV al Guvernului, deci el l-a pregătit.

L.D.: Deci cu ocazia aceasta am aflat că Guvernul are un Studio TV. A doua întrebare... cine l-a făcut, pentru că nu este semnat. Mic cum era, și mârșav cum a fost, el trebuia să fie semnat, dacă cineva voia să-și asume o asemenea răspundere. Și, ce este mai grav, e că nu e prima oară că a apărut așa ceva. Eu am în biblioteca mea istoria lui Roller și alte documente de epocă, în care, ce s-a spus despre perioada aceea, se poate demonstra foarte clar cum s-ă falsificat istoria. Sfârșitul acelui filmuleț pe mine m-a îngrozit: s-a spus că Regele Mihai intenționează să vină din nou, și a cui va fi rândul. Și, mi-am adus aminte cu cutremurare în decembrie 1990, când populația țării, revoluționarii, tineretul, vroiau să aniverseze un an de la revoluție, a apărut în "Adevărul" un document în vreo 14 puncte, în care se spunea ce lovituri extraordinare sunt pregătite în decembrie 1990. Publicate din ...surse sigure. Am simțit aceeași intenție la acest film.

V.H.L.: Domnule Paleologu, părerea dumneavoastră...

ALEXANDRU PALEOLOGU: Eu aș vrea întâi să dau o șansă unora din participanții la masa rotundă, și anume exprimarea atât de nefericită că a fost un "rău necesar". Poate că a vrut să spună poate un "rău fatal", poate e învățat cu dialectica marxist-leninistă, să ia o necesitate ca o fatalitate. Eu mă îndoiesc că este așa. Aș vrea să spun și să-i răspund domnului Dan Berindei, care, mă bucur foarte mult, a făcut precizarea de disociere netă și repudiantă față de ceea ce a urmat. Ceea ce este totuși nefericit ca împrejurare și explică asocierea

stalinistă. Mai mult nu am de spus.

Când a început sovietizarea României?

M.G.: Eu mai am de cerut istoricilor câteva precizări cu privire la actul de la 23 august. Având aceeași mânie justificată a acestei mistificări grave care este filmul, v-aș propune să revenim un moment la arestarea lui Antonescu și la disponibilitățile pe care Antonescu le-a avut, sau nu le-a avut la 23 august.

V.H.L.: Eu vroiam să revenim la această idee fundamentală care se tot vântură în ultima vreme

despre începutul sovietizării, imediat după 23 august.

M.G.: Voi continua cu dumeririle și nedumeririle mele. Mi se pare că Majestatea Sa, luând conducerea acestor operații de la 23 august, al acestui act istoric, a urmărit tocmai ca România să sufere mai puțin, ca România să nu devină teatru de război. Îmi pun problema dacă trebuia să aștepte sau nu hotărârea lui Antonescu în această privință. Ne-am deprins în ultimii patru ani să tot auzim o chestiune care mie îmi pare nedovedită. Se tot spune că Antonescu obținuse condiții mai bune de armistițiu de la sovietici. Eu am avut ca posibilități de documentare (vol. "23 august - documente"), în care publică și dl Mușat, un cercetător avizat (după 1989 nu am să-i reproșez decât periodicul la care colaborează)...

L.D.: Este deputat și membru al Partidului "România Mare"...

M.G.: Într-o serie de documente din volumul I se scrie despre diverse tatonări care se făceau la Stockholm pe lângă doamna Kollontay, în special pe lângă diplomatul Mallet, la care nu capătă un răspuns precis. I s-a spus că dna Kollontay nu se va mai întâlni cu el sau nu o va mai face până nu

L.D.: Aș vrea și eu să spun totuși ceva în legătură cu faptul, dacă Moscova, dacă PCR au avut sau nu intenția să răstoarne monarhia, pe Rege; și vin din acest punct de vedere cu pregătirea mea de istoric pe interbelic, mai ales, și vreau să vă spun că din punct de vedere propagandistic și al susținerii ideii de republică sovietică, socialistă și anti-monarhie; există mii și mii de documente care arată că Moscova, Cominternul, PCR-ul au lucrat cu asiduitate pentru pregătirea acestei chestiuni. Și sub aspectul acesta este foarte interesant că în acești patru ani de la Revoluție încoace, când au început disputele acestea, constat că o anumită istoriografie care vrea să-l discrediteze pe Regele Mihai și să-l ridice pe Antonescu, culmea, se folosesc documente ale PCR din perioada interbelică, nu de după, când a fost o perioadă când au trebuit să fie aliați și cu partidele politice, să facă insurecția, înțelegeți, se apeleză la arsenalul propagandistic din documentele internaționalei comuniste din documentele PCR, acelea care au fost și se difuzează.

Act lovit de nulitate

V.H.L.: Iertați-mă, mai avem zece minute și au mai venit încă zeci de întrebări și aprecieri. Există o întrebare care persistă și aceasta aș dori să o lămurim: ar fi putut Regele Mihai. Suveranul țării, să-i salveze pe cei din procesul trădării?

M.G.: Sunt documentat și de specialitate. Nu trebuie confundată respin-

gerea unei cereri de grațiere, cu ceea ce ar putea să facă un dictator. Regele nu era șeful executivului, Regele era un monarh constituțional. În acest caiet despre ultimele zile ale mareșalului Antonescu, editat de "Magazinul istoric", se citează în extenso propunerea de admitere a cererilor de comutare pentru Pantazi, Radu Lecca și Eugen Cristescu și de respingere a primilor patru condamnați. Dar mai ales, acesta este un lucru cunoscut, dar ceea ce vă aduc eu este argumentarea constituției. Regele repuse în drepturi în noaptea de 23 august, în afară de organizarea sistemului legislativ, Constituția din 1923. Articolul 87 alineatul 2, spune clar: *nici un act al Regelui nu poate avea tărie dacă nu va fi contrasemnat de un ministru care prin aceasta chiar devine răspunzător de acel act.* Deci este clar că împotriva propunerii guvernului, Regele nu are dreptul decât dacă vrea să provoace tulburări interne. De Gaulle era cu totul altceva,

văzut în el un om care nu am putut crede că este aceeași persoană, un bătrân evreu înțelept, plin de paremii hasidice, foarte înțelept.

C.P.: Știu, a cărei fiică s-a căsătorit cu fiul unui guvernator din Statele Unite.

A.P.: Și am mai cunoscut pe dr. Oeriu și la comisia de armistițiu unde eram tânăr referend și mai târziu la mare, la Costinești, după mulți ani de zile, cu totul altă figură, altă persoană și care mi-a mărturisit între altele că omul de stat român pe care l-a agreeat cel mai mult era Georgetel Mărzescu, unchiul meu. Este omul care a dat decizia celebră și dramatică, comuniștilor în 1924.

V.H.L.: Mai avem trei minute și v-aș ruga să comentăm în final actul prin care i s-a retras naționalitatea Regelui Mihai, în mai 1948. Cum este considerat?

L.D.: Eu, foarte pe scurt consider că acest act este nul și că trebuie neapărat să se treacă la ștergerea consecințelor.

A.P.: Dacă este nul, nu are efect. Nici nu ar trebui să fie declarată această nulitate. El este nul.

L.D.: Nici cu constituția de atunci, nici cu constituția de acum, nici cu trecutul istoric, nici moral, deci nici juridic, nici politic, actul acesta nu are nici un suport. Decât unul: că nu se vrea.

M.G.: Da, exact. Vreau să spun că acest act este o samavolnicie, în care cei interesați insistă din frică "perseverare diabolicum" și din frică o fac.

A.P.: Da, e clar. Adică spaimă de legitimitate. Ilegitimul nu suportă legitimul. Il pulverizează prin simpla prezență. Ei nu suportă ideea că ar putea să apară Regele.

D.B.: Vreau și eu să spun ceva. Eu cred că Regele Mihai, ca un român născut în România, trebuie să fie tratat ca orice om născut în România. La rândul Său, trebuie să se comporte ca orice român și să urmeze legislația normală care redă cetățenia.

L.D.: Dar nu a pierdut-o.

A.P.: Dați-mi voie să vă derutez. Eu sunt român născut în România și am votat contra constituției și idealul meu este să fie abrogată constituția actuală. Am voie s-o fac și nimeni nu mi-o contestă. Vrem să cerem abrogarea decretului din mai 1948.

M.G.: Pentru că cel puțin o parte dintre noi simte aura pe care bunul Dumnezeu a pus-o pe acest personaj al istoriei noastre - Majestatea Sa.

V. H. L. Eu mulțumesc, stimaților invitați, pentru marea cinste pe care mi-ați făcut-o de a răspunde la solicitarea noastră și de a încerca să elucidăm câteva din momentele mai delicate ale perioadei 1944 - 1947. Vă dorim în continuare "La mulți ani!" așa cum am început și în această seară și vă rugăm să credeți că așa cum spune și un telespectator, vrem să credem că va fi un început la o dezbateră și mai sunt și alte subiecte care merită să fie atacate într-o altă emisiune.